



Skötselplan för naturreservatet Oxhagsberget i Vetlanda kommun

Syfte med områdesskyddet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla en ädellövskog och de arter som är knutna till den miljön.
- bevara de listade habitaterna enligt EU:s art- och habitatdirektiv i gynnsamt tillstånd.

Beskrivning av området

Administrativa data

Objektnamn	Oxhagsberget
Objektnummer	06-2331
Skyddsform	naturreservat
Beslut om Natura 2000	ja (SE0310503)
IUCN-kategori	IV Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar
Län	Jönköping
Kommun	Vetlanda
Socken	Lemnhult
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Karta	Terrängkarta: 6F SV Fastighetskarta: 6F 0e
Lägesbeskrivning	300 meter nordväst Holmasjön och 1,5 km sydväst om Trollebo gård
Fastighet	Trollebo 2:1
Markägarkategori	staten (Skogsstyrelsen)
Gräns	enligt besluts-karta, bilaga 1. Gränsen är inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	3,9 ha
Markslag	
Skogsmark	3,9 ha

<i>Naturtyper</i>	<i>Areal</i>	<i>Natura 2000-habitat</i>	<i>Areal</i>
Brantskog av ädellövrik typ	0,2 ha	Boreonemorala, äldre, naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ	3,1 ha
Ek- tallskog av bergig typ	1,0 ha		
Igenväxt ängsmark av lind- ektyp	2,0 ha		
Lövblandad barrskog	0,7 ha		

Topografi, geologi och hydrologi m.m.

Oxhagsberget höjer sig drygt 30 meter över omgivningen. Reservatet ligger på bergets norra, högsta del. Berggrunden utgörs av basisk, näringsrik grönsten. Bergets sluttningar intas av rasmarker. I nordväst är rasbranten tydligt markerad och utformad som bitvis blockiga, terrasser. Ovanför denna är utsikten över Trollebobygden vidsträckt. Jordarten utgörs av morän. Bäckar och annat öppet vatten saknas inom reservatet.

Historik och markanvändning

Området har under lång tid använts för slätter, lövtäkt och odling. Odlingsrösen och gamla lövträd minner om denna tid. I fornlämningsregistret är Oxhagsberget beskrivet som en gammal slätteräng med odlingsrösen och som en "plats med namn" (Lemnhult nr 26). Slätterängen på toppen av berget och framför allt dess centrala delar hävdades fram till början av 1990-talet.

I objektet har det skett röjning och förekommit vedtäkt. Området fridlystes som naturminne 1960.

Växt- och djurliv

Toppen som är av hagmarkskaraktär är glest bevuxen med ek- och tallskog medan branterna domineras av gran. Skogen är hundraårig. Lövinslaget är stort, här växer ek, asp och lind men även vårtbjörk, rönn, bok, fågelbär och oxel. I buskskiktet finns en, hassel och måbär. Fältskiktet utgörs till hälften av lågörtstyp, till 30 % av blåbärstyp och till 20 % av bredbladig grästyp. Grönstenens påverkan på florán märks särskilt i branterna där blåsippa växer rikligt. Det uppslag av lövträd som finns på den gamla ängsmarken och i luckor i den östra branten hålls ned av ett hårt viltbetestryck.

I den sydvända branten växer rikligt med senvuxna gamla ekar. Många träd har veden blottad och innehåller vedinsekter. Lavfloran på kvarsittande grov bark bjuder på ovanliga arter som guldspiklav, gul dropplav och gammelekslav. På levande ekar växer violettbrun skivlav, skuggorangelav och lunglav. Lunglaven växer även på asp. Nära ekarna tränger granar upp och börjar bli ett allvarligt hot. Äldre gran i den norra och östra branten har höga naturvärden. Torrträd är vanliga och ett senvuxet träd som har varit dött en längre tid har varit värdträd till långhorningslarver av bronsbjörn. I östra branten har många granar vindfällts. Några har dock tagits tillvara. På en kvarlämnad, vindfälld torrgran växer kornig nållav. I blockrika delar förekommer lind, även gamla träd. Grova träd finns av gran, asp och björk.

Det finns höga naturvärden kopplade till granskogen med asp i. Värdena i lövskogen är under utveckling.

Den gamla slätterängen är av torrängstyp och glest bevuxen med ek i olika åldrar, dock finns inga träd som är äldre än 150 år. Ängen är mest känd för sina gullvivor. På senare år har kruståtel och andra gräs tagit överhanden och många sommarblommor har minskat i antal. Trots att området är utsatt för ett hårt betestryck från det vilda så kan man se en och annan ekbuske som har etablerat sig.

Nedanför rasmarken, i söder och sydost, omges reservatet av gran och douglasgranplanteringar.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2c.

Friluftsliv

Området är lättillgängligt och välbesökt. Från berget är det en storslagen utsikt över Trollebo gård och sjön Värnern. Det används även som exkursionsmål i samband med kursverksamhet på Trollebo kursgård.

Reservatet är skyltat från landsvägen mellan Trollebo och Sjöholmen. Sydost om Oxhagsberget finns en iordningsställd parkeringsplats för 5 bilar. Här står en informationstavla. Från parkeringsplatsen leder en markerad strövstig fram till reservatet samt runt Oxhagsberget och åter till utgångspunkten. Strövstigen är cirka 1 km lång. Den är markerad med röd färg på träden. En gammal bänk av ek finns vid utsiktspunkten.

Dokumentation

Fornlämningsregistret. Riksantikvarieämbetet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1960. Resolution rörande fridlysning av naturminnet Oxhagsberget.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1986. Skötselplan för naturreservatet Oxhagsberget, Vetlanda kommun.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1999. Nyckelbiotopsinventering av skyddade områden i Jönköpings län.

Svensson, G., 1979. Naturinventering, Vetlanda kommun. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Sveriges geologiska undersökning, 1989. Berggrundskarta över berggrunden i Jönköpings län, Ser Ah, nr 11, specialkarta.

Mål och föreskrifter för skötsel av reservatet

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreseptatet utgörs av endast ett skötselområde samt ett delområde, se karta bilaga 2a.

Skötselområde 1 - Lövskog	3,9 ha
Naturtyp:	
Brantskog av ädellövrík typ	0,2 ha
Ek-tallskog av bergig typ	1,0 ha
Igenväxt ängsmark av lind-ektyp	2,0 ha
Lövblandad barrskog	0,7 ha

Natura 2000-habitat: Boreonemoral, äldre, naturlig ädellövrík av fennoskandisk typ (9020) 3,1 ha

En gles, hundraårig ek- och tallskog växer på bergets topp. I sluttningarna dominerar gran. Buskskiktet är varierat och fältskiktet är påverkat av grönstensberggrunden. På de senvuxna gamla ekarna och på död ved i sydbranten finns intressanta vedinsekter och lavar. Inträngande gran hotar naturvärdena i ekarna.

Inom *delområde 1a* finns resterna av en gammal slåtteräng med torrängsflora. Ängen håller på att växa igen och fältskiktet håller på att förändras mot ett mer gräsrikt tillstånd.

Bevarandemål ¹

- Arealen boreonemorala, äldre naturlig ädellövrík av fennoskandisk typ ska utgöra minst 3,1 ha.
- Andelen lövträd ska utgöra minst 70 % av virkesvolymen och mer än 50 % ska utgöras av ädellövträd.
- Det ska finnas 5 - 10 frihuggna, gamla ekar i området.
- Det skall finnas 5 - 10 aspar grövre än 20 cm i skuggiga och fuktiga lägen.
- Lunglav ska växa på minst 5 olika trädstammar i området.
- Det ska finnas minst 6 mulmträd eller hålträd i området.
- Död ved ska förekomma med minst 20 m³/ha (lågor och torrträd, diameter >10 cm), varav minst 2 m³/ha utgörs av grova lågor och torrträd (diameter > 25 cm).

Skötselåtgärder

- Frihugg gamla, levande och döda, ekar, senast 2010 och därefter vid behov.

¹ Bevarandemål anges för att mäta och följa upp den biologiska kvaliteten. Ett problem är att det i många fall saknas bra kunskapsunderlag för vad som är god biologisk kvalitet. Ny kunskap kan medföra att de uppsatta målnivåerna ändras. Avvikelse från uppsatta bevarandemål behöver inte resultera i omedelbara skötselåtgärder.

- Avverka tall för att gynna ek på bergets topp, senast 2010 och därefter vid behov.
- Åtgärder ska göras för att minska andelen gran i området:
 - I västra branten tas yngre inträngande gran bort senast 2010.
 - I den övre delen av den västra branten ringbarkas gran för att gynna gammal och senvuxen ek, åtgärden görs senast 2010.
 - I söder avverkas gran för att gynna lövträd, åtgärden görs senast 2010 och därefter vid behov.
 - Ung gran röjs vid behov i hela skötselområdet.
 - Gamla och grova granar lämnas utan åtgärder. Om det finns svårigheter att få en god lövträdförnygring på grund av ett högt betestryck från vilt kan det vara nödvändigt att skydda delar av området eller enskilda plantor med stängsel e.dyl.
- Den forna slätterängen inom *delområde 1a* får slås och hållas fri från buskar och sly.

Friluftsliv och gränser

Bevarandemål

- Det ska finnas en lättframkomlig och välmarkerad strövstig.
- Det ska finnas en parkeringsplats, se karta bilaga 2b.
- Det ska finnas minst en informationsskylt om naturreservatet.
- Man ska kunna se Trollebo gård och sjön från utsikten.
- Det ska finnas en bänk vid utsiktsplatsen.
- Naturreservatets gränser ska vara markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Informationstavlan uppdateras.
- Den nya reservatsgränsen markeras och de gamla gränsmarkeringarna plockas bort inom 1 år efter att beslut om utvidgning fattats.

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

Uppföljning av bevarandemål

En fördjupad uppföljning av reservatets värden (natur- och friluftslivs-värden) och de uppsatta bevarandemålen ska ske. Bevarandemålen behöver kompletteras på artnivå. Uppföljningen ska ske enligt metoder och tidplaner för gällande uppföljningsprogram, vilket för närvarande innebär att uppföljning ska ske inom ramen för de nationella Basinventerings- och Uppföljningsprojekten.

En inventering av kryptogamfloran och vedlevande insekter bör genomföras.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

Finansiering

Länsstyrelsen i Jönköpings län ansvarar för finansieringen av åtgärder enligt denna plan.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder samt finansiering

<i>Åtgärd</i>	<i>Var</i>	<i>När / intervall</i>	<i>Prio- ritet</i>	<i>Finansiering</i>
Uppdatering av informationsskylt	Utanför	Snarast	1	Reservatsanslag
Markering av ny reservatsgräns och bortplockning av gamla gränsmarkeringar.	Hela reservatet	Inom 1 efter beslut om utvidgning	1	Reservatsanslag
Frihugg gamla ekar	1	Senast 2010	2	Reservatsanslag
Avverka tall för att gynna ek	Framförallt 1a	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Ringbarka gran	I västra branten	Senast 2010	1	Reservatsanslag
Ta bort inträngande smågranar	I västra branten	Senast 2010	3	Reservatsanslag
Bortgallring av gran	I södra delen	Senast 2010	2	Reservatsanslag
Underhåll av bänk	1	Vid behov	3	Reservatsanslag
Röjning av ung gran	1	Vid behov	1	Reservatsanslag
Uppföljning av bevarandemål	Hela reservatet	Enligt särskild tidsplan	1	Anslag för uppföljning

Prioritering av föreslagna åtgärder och intervall för genomförande.

(1) högsta prioritet, (2) hög prioritet, (3) lägre prioritet

Bilagor

- 2a Skötselplankarta
- 2b Karta med friluftsanordningar
- 2c Artlista